

УДК 338.48

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ ЛЬВІВЩИНИ

С.М. ПИЛИПЕНКО

Розглянуто сучасний рівень розвитку рекреаційно-туристичної сфери Львівської області, проаналізовано основні показники санаторно-курортних (оздоровчих) закладів та структуру туристичного бізнесу області у 2006 році. Охарактеризовано розвиток готельного господарства. Обґрунтовано основні напрями ефективного функціонування рекреаційно-туристичного комплексу Львівщини.

The modern level of development of the recreation-tourist sphere of Lviv region are considered, the main indicator of health-improvement establishment and the structure of the tourist business of the region in 2006 year are analyzed. The development of the hotel equipment is described. The main directions of the effective function of the recreation-tourist complex resources of Lviv region are based.

Ключові слова: рекреаційно-туристична сфера, санаторно-курортні (оздоровчі) заклади, туризм, готельне господарство.

Серед різних галузей народного господарства Львівщини вагоме місце посідає рекреаційно-туристична сфера, рівень розвитку якої є досить високим. Однак відчувається відсутність нормативно-правової бази, належної уваги з боку держави, відповідної інфраструктури, недостатня кількість висококваліфікованих спеціалістів, науково-дослідних та інформаційних центрів.

Проблемою рекреаційного природокористування, розвитку готельного господарства та туризму на Львівщині займається значна кількість науковців. Ними опубліковано багато праць з даного питання. Але ця тема повинна досліджуватися, бо вона є актуальною і потребує повного висвітлення.

© С.М. Пилипенко – асистент Національного лісотехнічного університету України

Як свідчать дослідження, в Україні ринок рекреаційно-туристичних послуг зароджується. І Львівська область має всі передумови для розвитку та ефективного функціонування галузі це наявність джерел лікувальних вод, сприятливий клімат, розвинута мережа санаторно-курортних закладів та транспортних сполучень, сусідство з європейськими країнами, історичні та етнографічні пам'ятки, культурна спадщина, неповторні ландшафти. Все це сприяє залученню мешканців інших областей нашої держави та іноземних туристів.

Крім того у західній частині Львівщини зосереджена велика кількість корисних копалин, які сприяли формуванню родовищ мінеральних вод і створили передумови для розвитку таких відомих в Україні та за її межами курортів, як: "Трускавець", "Моршин", "Любінь Великий", "Немирів", "Шкло", "Східниця". Курорти функціонують або на мінеральних водах, або на торфових грязях, та призначені для лікування різних захворювань. Найбільшим за кількістю закладів є курорт "Трускавець", який до того ж має державне значення. А його найбільш відома в Україні мінеральна вода "Нафтуся" є унікальною за своїм складом і фізіологічною дією [6].

Галузева структура Львівської області представлена санаторно-курортним лікуванням, відпочинком та туристичною діяльністю. Кожна з цих складових має певне значення при організації рекреаційних комплексів.

Рекреаційні ресурси Львівщини включають матеріально-технічну базу рекреації, частину матеріального виробництва, яка забезпечує потреби рекреантів, об'єкти інфраструктури та трудові ресурси, які зайняті у рекреаційній сфері. На території області у 2006 році діяло 128 санаторно-курортних (оздоровчих) заклади, в яких розташовано 24,2 тис. ліжок (місць). У структурі цих закладів переважають санаторії (41,4%) та бази відпочинку (25,8%). Найменшу частку становлять курортні поліклініки (3,1%) (табл. 1). Чисельність оздоровлених упродовж тривалого періоду у 2006 році склала 2530 тис. осіб, упродовж 1-2 днів - 6,8 тис. осіб. Найбільша кількість людей оздоровилася в санаторіях - 2318 тис. осіб, найменша - в курортних поліклініках - 2,6 тис. осіб [8].

Якщо розглянути основні показники санаторно-курортних (оздоровчих) закладів Львівської області у динаміці років, то

тут спостерігається наступна тенденція: кількість санаторіїв та закладів відпочинку за останні роки істотно не змінилась, але в порівнянні з 2000 роком зменшилась на 7,6%, кількість самостійних закладів одно-дводенного перебування - на 1000%; кількість ліжок (місць) у санаторно-курортних (оздоровчих) закладах у 2006 році порівняно з попереднім зросла на 10,1%, а в порівнянні з 2000 роком на 4,2%; чисельність осіб, яких обслужено у 2006 році порівняно з попереднім збільшилась на 5,7%, а в порівнянні з 2000 роком на 13,2 % [3].

Важливе місце в системі рекреації належить туристичному бізнесу, який в області можна розділити на міжнародний туризм, внутрішній туризм, екскурсійну діяльність, самодіяльний туризм, сільський туризм [1]. Так, за сприянням туристичних фірм Львівщини упродовж 2006 року область відвідало 8,4 тис. іноземних громадян та 44,4 тис. громадян України. З їх числа з метою дозвілля та відпочинку у 2006 році область відвідало 43,4 тис. осіб, з них 16,6% припадає на іноземних туристів, з метою лікування 4,5 тис. осіб, з них кожен дванадцятий - іноземець. Третину туристів становили діти, підлітки (13,9%) та молоді люди 18-28 років (14%) [3].

На розвиток туризму впливає ряд факторів. Серед них істотний вплив на загальний обсяг надходжень від туризму має структура наданих послуг [5]. У 2006 році на Львівщині у структурі послуг домінував внутрішній туризм 47,5%, на обслуговування туристів, що виїжджали за кордон припадає 43,5%, решта 9% це обслуговування іноземних туристів [3, 7].

Як відомо, рекреаційні ресурси за своїм позитивним впливом на здоров'я людини приваблюють іноземних туристів, зате рівень сервісу при надто високих цінах абсолютно цьому не сприяє. Річ у тім, що ціни в готелях області знаходяться, практично, на рівні світових, рівень сервісу також претендує на світовий, але існують певні відмінності в якості послуг, що зумовлено розбіжностями стандартів в Україні та за кордоном щодо якості послуг в готелі певної категорії [2].

Також уваги вартий той факт, що тарифи на проживання в готелях для іноземців є вдвічі більшими, ніж для співвітчизників. Це викликає непорозуміння в іноземних туристів, серед яких переважають громадяни Польщі, Німеччини, Австрії, Латвії, Росії та США [3].

Таблиця 1

Основні показники санаторно-курортних (оздоровчих) закладів Львівської області у 2006 році [3, 8]

Заклади	Кількість закладів	Питома вага у загальній кількості закладів, %	У них ліжок (місць), тис.	Питома вага у загальній кількості ліжок, %
Усього	128	100	24,2	100
у тому числі				
Санаторії	53	41,4	20,5	84,7
Пансіонати з лікуванням	12	9,4	0,6	2,5
Санаторії-профілакторії	8	6,3	0,5	2,1
Курортні поліклініки	4	3,1	–	–
Будинки та пансіонати відпочинку	8	6,3	0,4	1,7
Бази відпочинку	33	25,8	1,8	7,4
Самостійні заклади одно-дводенного перебування	10	7,8	0,4	1,7

Важливе та домінуюче місце в структурі туристичних послуг відводиться внутрішньому туризму. Однак, якщо розглядати чисельність туристів, охоплених внутрішнім туризмом, в динаміці років, то в області у 2006 році порівняно з 2005 роком ця цифра знизилась лише на 0,1%, але порівняно з 2000 роком - на 49,8% [3, 7].

Не дивлячись на сприятливі для здійснення внутрішнього туризму умови, громадяни України у 2006 році виїжджали за кордон, більшість з яких з метою дозвілля та відпочинку. Однак цей факт викликає деякі сумніви, зважаючи на те, що більшість відвідин нашими співвітчизниками припадає на країни Східної Європи та

Туреччину, що свідчить про домінування відвідин цих країн з метою бізнесу [5].

Незаперечним є той факт, що жодна цивілізована країна не може нормально функціонувати без належного рівня готельного господарства. Належний розвиток готельної справи сприяє пошвавленню усіх суспільно-політичних контактів, посилює економічний потенціал країни, підвищує її рейтинг. За останні роки значно зріс і активізувався готельний бізнес і Львівщини. Так, область у 2006 році посідає друге місце за кількістю підприємств готельного типу - 110 одиниць (62 готелі, 4 мотелі, 18 молодіжних турбаз, 4 гуртожитки для приїжджих та 22 інші заклади тимчасового проживання приїжджих). Найбільша їх частка припадає на місто Львів - 26,4%. Загальна місткість готельних закладів у 2006 році проти 2000 року зросла майже вдвічі і склала 9438 місць [3, 7, 8].

Інтенсивність використання готелів залежить від місця їх розташування, цінової політики та якості готельних послуг, що характеризується рівнем комфорту - технічним оснащенням, складом номерів, обсягами пропонованих послуг. Якщо вдало розташувати той чи інший готель чи запропонувати якісні послуги ще можливо, то вплинути на ціну проживання в готелі - нереально. У 2006 році вартість проживання у підприємствах готельного господарства Львівської області зросла на 13,5-26,1%, що призвело до зменшення завантаженості останніх [3].

Ще одним фактором, що спонукав до зменшення завантаженості підприємств готельного типу, стало поширення фізичних осіб-підприємців та власників приватних будинків і квартир. Займаючись готельним бізнесом, вони створили суттєву конкуренцію закладам юридичних осіб. Їх кількість у 2006 році у Львівській області склала 92 одиниці проти 57 одиниць у 2005 році.

З метою часткової компенсації втрат від недовикористання наявних житлових площ підприємства вдаються до інших напрямків їх використання - оренда приміщень стороннім організаціям, підприємцям-фізичним особам тощо.

Серед видів туристичної діяльності важливе місце займають екскурсії. Про зростання попиту на даний вид послуг свідчать: статистичні дані - на Львівщині у 2006 році

порівняно з попереднім показник чисельності обслужених екскурсантів зріс на 20,1%, а порівняно з 2000 роком - на 53,9% [3, 7]; випадки проведення екскурсій іноземними громадянами [5]. Причинами цього є мала кількість фахівців з даного виду діяльності та недостатній рівень їх кваліфікації.

Значного розвитку у Львівській області набуває і сільський туризм. Прикладом цього є реалізація на Жовківщині з січня 1998 року проекту "Сільські громади Розточчя", фінансованого Фондом розвитку Карпатського євро регіону та Фондом "Відродження" в межах програми комплексного розвитку села. Загальна мета проекту - підтримка індивідуального підприємництва і громадських ініціатив, екологічний розвиток території та формування галузі сільського туризму, а також сприяння транскордонному співробітництву [4].

В завершенні слід зазначити, що рекреаційний комплекс Львівщини має всі підстави, аби стати міжнародним в межах Карпатського регіону. Для реалізації цього заходу необхідно, насамперед, підтримувати на належному рівні стан довкілля, тобто раціонально використовувати природні рекреаційні ресурси, забезпечувати їх охорону та відтворення. А для цього важливою є економічна експертна оцінка ефективності здійснення рекреаційної діяльності.

Крім того, для покращання рекреаційного ресурсокористування позитивним було б створення належної нормативно-правової бази - Закону України про рекреацію, який би передбачав дію таких економічних інструментів та важелів, як надання кредитних, податкових та інших пільг, введення системи плати за користування рекреаційними ресурсами та забруднення довкілля.

Доцільним також було б залучення коштів для реалізації інноваційних та інвестиційних проектів, що сприятиме збільшенню зайнятості та доходів місцевого населення. За останні роки інвестиційна активність у готельній сфері поживалася. У 2006 році на розвиток готельного бізнесу Львівської області направлено 75,9 млн. грн. інвестицій в основний капітал, що у 7.7 рази перевищує рівень 2000 року, 1,3 млн. \$ США прямих іноземних інвестицій, що у 14 разів вище рівня 2001 року [3].

Не зайвим є створення інформаційної бази і доведення норм та правил використання рекреаційно-ресурсного потенціалу до керівництва рекреаційних підприємств, які безпосередньо контактують із природним середовищем. Та й серед самих рекреантів необхідно виховувати культуру природокористування. Важливими також є: організація екологічного менеджменту рекреаційних підприємств; вдосконалення методів прогнозування попиту на рекреаційні об'єкти і території та можливість їх задоволення [1].

Що стосується курортів Львівської області, то в їх межах необхідним є створення нових багатофункціональних рекреаційних комплексів та модернізація існуючих. В плані ж туризму орієнтація повинна бути на покращання якості готельних послуг та відповідності цін на проживання в готелі рівню сервісу в ньому. Санаторно-курортні (оздоровчі) заклади та заклади готельного типу є важливими складовими ринку рекреаційних послуг, що по своїй суті є прибутковим як для Львівщини, так і для України в цілому.

Бібліографія

1. Антоненко І.Я. **Рекреаційне природокористування в Закарпатті** // Екологія і ресурси: Збірник наукових праць. Український інститут дослідження навколишнього середовища і ресурсів. - Вип. 5. - К.: УІНСІР РНБОУ, 2003. - с. 138 - 142.
2. Гайдук А.Б. **Готельний бізнес Львівської області та особливості його функціонування** / "Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку", Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 30-річчю Карпатського біосферного заповідника, Т. 1. - Рахів, 1998. - с. 200 - 204.
3. **Готельне господарство та туризм у Львівській області:** Статистичний збірник. - Львів, 2007.
4. Зінко Ю., Ган І., Брусак В., Кравчук Я. **Передумови розвитку сільського туризму на Розточчі** / "Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку", Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 30-річчю Карпатського біосферного заповідника, Т. 1. - Рахів, 1998. - с. 217 - 222.
5. Криницька Н.Г. **Деякі особливості розвитку туризму на Львівщині** / "Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку", Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 30-річчю Карпатського біосферного заповідника, Т. 1. - Рахів, 1998. - с. 223 - 226.

6. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм у Львівській області. - Львів, 2005. - 46 с.
7. Статистичний щорічник Львівської області за 2006 рік, Ч. 1. - Львів, 2007.
8. Статистичний щорічник Львівської області за 2006 рік, Ч. 2. - Львів, 2007.

Рецензент: д.е.н., професор В.І. Павлов

УДК 556:330.15

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Т.В. РЕВКО

У статті досліджуються проблеми водокористування регіону. Вдосконалюються регіональні механізми водозбереження та методи їх оцінки.

The problems of vodokoristuvannya of region are probed in the article. The regional mechanisms of vodozberezhennya and methods of their estimation are perfected.

Ключові слова:

До основних заходів, спрямованих на вирішення завдань економічного і соціального розвитку України на перспективу, віднесені подальше посилення охорони навколишнього середовища та раціональне використання природних, зокрема, водних ресурсів, які відіграють важливу роль у розвитку і розміщенні продуктивних сил нашої держави. Тому вдосконалення механізмів забезпечення раціонального використання та збереження водних ресурсів зумовлене необхідністю інституційних перетворень у сфері

©Т.В. Ревко – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування